

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕКОНОМИЈУ И ИНЖЕЊЕРСКИ МЕНАџМЕНТ У НОВОМ САДУ

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА
-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовео комисију

Наставно-научно веће Факултета за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду је 11. 02. 2020. године, одлуком број 10/1-4-1, именовало комисију за писање извештаја о оцени докторске дисертације докторанда **Mansour Mohamed Mansour Kaarud** под називом: „Менаџмент природних ресурса у функцији развоја пољопривредних производних система у Либији”.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

Доц. Др Радивој Продановић, доцент, ужа научна област Агрономија, технологија и инжењерски менаџмент, изабран 28.04.2015. на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду, **председник комисије**.

Проф. др Денис Кучевић, ванредни професор, ужа научна област Сточарство, изабран 24.03.2016. године. Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду, **ментор**.

Проф. др Јелена Бошковић, редовни професор, ужа научна област Агрономија, технологија и инжењерски менаџмент, изабрана 25.02.2014. године. Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду, **ментор**.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Mansour Mohamed Mansour Kaarud
2. Датум рођења, општина, Република:
15.05.1961. године, Gasser Bengesher, Триполи Либија

3. Претходно стечено звање (датум и место одбране):

Кандидат **Mansour Mohamed Mansour Kaarud** завршио је мастер студије на **Kharkov** (Украјина), **Electrosupply of Industrial Region**. Назив мастер студијског програма: **Електронски инжењеринг**. Студије је уписао школске **2005/2006**. године. Датум одбране: **18. јуни 2007**. године. Наслов мастер рада: „**Постојаност извора електричног напона на међународном аеродрому Триполи**“. Датум одбране: **18. јуна. 2007**. године. Стекао стручно звање: **Мастер Електротехничког и рачунарског инжењерства**.

Школске **2014/2015**. године кандидат **Mansour Mohamed Mansour Kaarud** је уписао докторске студије на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, на смеру **Инжењерски менаџмент у агробизнису**. Положио је све предвиђене испите, објављен рад у међународном часопису (**M23**) и завршио израду докторске дисертације под насловом: „**Управљање природним ресурсима у функцији система пољопривредне производње**“.

4. Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама):

1. Prodanović, R., Ivanišević, D, Jahić, M., **Mansur M. Kharud** (2017). *Ekonomika proizvodnje šljive na malim gazdinstvima, Ekonomija – teorija i praksa*, 10 (2); 1-10. **M52**
2. Protić, R., Protić, N., Prodanović, R., Zarić, G., Hassan, H. H., Mnifid, A. A., **Kharud, M. M.** (2018). *Spike Length of Winter Wheat Varieties According to Different Ways of Seed Protection, Romanian Biotechnological Letters*, 23 (3); 13697-13701. **M23**

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

„**Управљање природним ресурсима у функцији система пољопривредне производње**“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА

САЖЕТАК СТР. 1

ЛИСТА СЛИКА СТР. 8

ЛИСТА ТАБЕЛА СТР. 10

СКРАЋЕНИЦЕ СТР. 12

I ПОГЛАВЉЕ - ИСТРАЖИВЧКИ ЦИЉЕВИ И ОПШТА ПОЗАДИНА ЛИБИЈЕ СТР. 14

1.0. Увод СТР. 14

141.1. Циљеви и образложење истраживања СТР. 15

151.2. Општа позадина о Либији СТР. 17

171.2.1. Локација СТР. 17

171.2.2. Топографија СТР. 18

181.2.2.1. Обалне равнице СТР. 18

181.2.2.2. Планине СТР. 18

181.2.2.3. Полу пустиња СТР. 18

181.2.2.4. Пустиња СТР. 19

191.2.3. Клима СТР. 19

191.2.3.1. Киша СТР. 22

221.2.3.2. Температура СТР. 22

221.2.3.3. Ветрови СТР. 22

221.2.4. Природни ресурси СТР. 23

- 231.2.5. Становништво СТР. 26
- 261.2.6. Култура и традиција СТР. 27
- 271.2.7. Политички контекст СТР. 28
- 281.2.8. Економски значај пољопривредне производње СТР. 30
- 301.3. Одлука Либије да ће бити МНА земља СТР. 32

II ПОГЛАВЉЕ – ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ СТР. 34

- 2.0. Увод СТР. 34
- 2.1. Положај пољопривреде у развоју СТР. 35
 - 2.1.1. Пољопривреда и монетарни развој СТР. 36
 - 1.1.1. Развој пољопривреде и финансијски раст СТР. 36
 - 1.1.2. Пољопривреда и смањење сиромаштва СТР. 38
 - 1.1.3. Учинковитост пољопривреде за напредак СТР. 39
 - 1.1.4. Пољопривреда и рурални развој СТР. 41
 - 2.2. Правила пољопривреде у складу с ОЕЦД-ом (2008) СТР. 43
 - 2.2.1. Покривеност и развој пољопривреде СТР. 44
 - 2.2.2. Заинтересоване стране и реформе политике СТР. 45
 - 2.2.3. Управљање и резолуција у складу са Свиненом (201) СТР. 47
 - 2.2.4. Поређење пољопривредних прописа СТР. 50
 - 2.2.5. Полиса за пољопривредно осигурање у земљама које су стегнуле суживање СТР. 51
 - 2.2.6. Пољопривредне политике у нафтом развијеним земљама у развоју СТР. 53
 - 2.2.6.1 Откривање нафте и развој пољопривреде СТР. 58

III ПОГЛАВЉЕ – МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР СТР. 61

- 3.1. Хипотеза за прикупљање података и проучавање СТР. 61
- 3.2. Документи СТР. 62
- 3.3. Интервјуи СТР. 63
 - 3.3.1. Полуспостављени интервју СТР. 66
 - 3.3.2. Распореди интервјуа СТР. 67
- 3.4. Теме истраживања тестиране у оквиру истраживања број један СТР. 69
 - 3.4.1. Данашње краљевство пољопривредног сектора СТР. 69
 - 3.4.2. Погони владиних прописа СТР. 69
 - 3.4.3. Елементи који ометају развојни процес СТР. 69
 - 3.4.4. Покретачк силе владиних регулатива СТР. 70
 - 3.4.5. За зависне интервјуе питања су била креирана за прикупљање дубљих информација СТР. 70
 - 3.4.6. Логистичка брига за спровођење студија број један СТР. 72.
 - 3.4.7. Приступ циљаним групама СТР. 73
 - 3.4.8. Временска црта за спровођење теренског истраживања СТР. 74
 - 3.4.9. Теренски истраживачки језик и питања комуникације СТР. 76
 - 3.4.10. Анализа података СТР. 76
 - 3.4.11. Кораци тематске анализе СТР. 78
 - 3.4.12. Анализа квалитативних чињеница из полуотворених интервјуа СТР. 79
 - 3.4.13. Анализа квалитативних чињеница из владиних докумената СТР. 80
 - 3.4.14. Ограничења истраживања СТР. 81
 - 3.4.15. Етичка разматрања СТР. 82

IV ПОГЛАВЉЕ – ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА У ЛИБИЈИ СТР. 84

- 4.0. Увод СТР. 84
- 4.1. Географски положај Либије СТР. 85
- 4.2. Либијска пољопривредна економија СТР. 86
- 4.3. Историјски развој пољопривредних правила у Либији СТР. 90
 - 4.3.1. Прва техника пољопривредних правила у облику средњорочних планова (1983-1995) СТР. 90
 - 4.3.2 Друга техника пољопривредних правила унутар облика годишњих планова (1996-2010) СТР. 99
- 4.4. Откривање нафте и либијско унапређење пољопривреде према (Гханем1985) СТР. 100

V ПОГЛАВЉЕ - ПОЉОПРИВРЕДНИ РЕСУРСИ И ДЕЛАТНОСТ ПОЉОПРИВРЕДНОГ СЕКТОРА У ЛИБИЈИ СТР. 106

- 5.0. Увод СТР. 106
- 5.1. Пољопривредни ресурси у Либији СТР. 106
 - 5.1.1. Људски ресурси СТР. 107
 - 5.1.2. Извори капитала СТР. 109
 - 5.1.2.1. Финансирање пољопривреде СТР. 110
 - 5.1.2.2. Пољопривредни кредити СТР. 112
 - 5.1.3. Земљишна имовина СТР. 114
 - 5.1.3.1. Пољопривредно земљиште СТР. 115
 - 5.1.3.2. Земљорадничка пољопривредна имања СТР. 118
 - 5.1.4. Извори воде СТР. 120
 - 5.1.4.1. Подземне воде СТР. 121
 - 5.1.4.2. Површинске воде СТР. 121
 - 5.1.4.3. Кишна вода СТР. 121
 - 5.1.4.4. Водене бране и изворске воде СТР. 122
 - 5.1.4.5. Неконвенционални водни ресурси СТР. 123
- 5.2. Биланс пољопривредне трговине у Либији СТР. 130
- 5.3. Робни састав пољопривредног извоза СТР. 130
- 5.4. Састав пољопривредног увоза СТР. 130
- 5.5. Увоз и извоз пољопривредног производа у периоду од (1983-1995.) СТР. 131
- 5.6. Увоз и извоз у пољопривреди у дужини (1996–2010) СТР. 132
- 5.7 Учинак пољопривредног сектора и либијски БДП СТР. 134
 - 5.7.1 Преглед либијског БДП-а и цена нафте СТР. 135
 - 5.7.2. Учинак либијског пољопривредног сектора СТР. 136
 - 5.7.3 БДП пољопривреде по модерним и сталним трошковима (1983 -1995) СТР. 136
 - 5.7.4. БДП пољопривреде по модерним и сталним ценама током целог периода (1996.-2010.) СТР. 139
 - 5.7.5 Еволуција пољопривредног БДП-а по глави становника према модерним и сталним накнадама у току периода (1983-1995) СТР. 141
 - 5.7.6. Еволуција пољопривредног БДП-а по глави становника према сталним трошковима током читавог периода (1986-2007) СТР. 143
 - 5.7.7 Утицај БДП-а у пољопривреди на бруто домаћи производ у дужини трајања (1983–1995.) СТР. 145
 - 5.7.8. БДП и пољопривредна производња карактеристични у току периода (1986– 2007) СТР. 147
 - 5.7.9 Процена функције Цобб-а Доугласа током трајања (1983-1995) СТР. 147
 - 5.7.10 Процена функције Цобба Доугласа у некој фази у дужини од 1996. до 2010. године СТР. 148

V ПОГЛАВЉЕ – СТР. 151

- Резиме СТР. 151
- Закључак СТР. 153
- Препорука СТР. 157
- Референце СТР. 161

Странице: 171
 Поглавља: 6
 Литература: 94
 Табеле: 30
 Сlike: 3

Кроз поглавља су обрађени резултати и дискусија специфичних за ову комплексну тему докторске дисертације кандидата Mansour Mohamed Mansour Kaarud.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

ЛИБИЈА је северноафричка држава која излази на Средоземно море садужином обале од 1990 км и има медитеранску климу, доминира пустињска клима. Површина Либије је 1.700.000 км² од

чега заузима 92%. Број становника је око шест милиона. Либија је земаља која у целини је економски зависна од нафте и гаса, чиме покрива властите потребе увоза хране и одеће. Шездесетих и седамдесетих година прошлог века кренуло се са индустријализацијом у Либији. Као резултат тих настојања формирана је групација за индустрију (цементаре, жељезаре и петрохемија). Истовремено кренуо је и развој пољопривредног сектора, стартешке привредне делатности за одрживи Либије и прехранбене сигурности становништва. Да би се ови циљеви остварили, план се фокусира на хране из биљну, анималну производњу, очување природних ресурса, као што је земљиште, подземне воде, шуме, морских ресурси и рационално коришћење истих. Донети су закони државе у горе наведеним проритетним делатностима што представља веома напредан и амбициозан план за очување и развој природних ресурса у Либији.

Либија има недостатак питких водених ресурса, упркос напорима који су уложени у изградњу брана, постројења за воду – пројекат „вештачке реке“. Подземна вода је главни извор воде у Либији, јер чини 97% употребљиве воде која је географски неравномерно распоређена што утиче на регионалну дистрибуцију становништва. Предстоје даља улагања за истарживања равномерног у обезбеђењу становништва водом. Либија се сматра једном од земаља на свету у погледу количине воде по глави становника, где потрошња по глави становника износи око 250 литара дневно, те стога будући раст у привредним секторима, посебно пољопривредном, зависи од обезбеђености водом. Такође, тренутна политика у обезбеђењу и дистрибуцији воде у Либији не постижу економску одживост и оправданост. Овај недостатак нејасно дифинисане стратегије у политици коришћења водених ресурса у правном и организационом смислу се посебно одржава у нејсној управљачкој регулативи планирања развоја нових водених ресурса у Либији.

„Вештачка река“ је дала изузетан допринос пољопривредног сектора у Либији. Кроз цевну мрежу које се протеже хиљадама километара дневно прођу милиони кубних метара слатке воде из срца либијске пустиње и допреме градовима и насељеним подручјима на северу земље као и за наводњавање у пољопривреди. Потребне за изградњом вештачке реке на пољопривредном подручју за наводњавање свих пољопривредних површина у земљи како би се осигурале довољне количине хране оправдале су ову инвестицију. У том оквиру, успостављање Управе за индустријску експлоатацију речних вода је тело које ради на подстицању оснивања пољопривредних пројеката дуж путање реке, као што је пољопривредни пројекат „Абу Аисха“ смештен у равници Цафари јужно од Триполија који обезбеђује воду на укупној површини од 8795 ха, од чега је 3325 ха наводњаваних и подељено на 665 газдинстава. Циљ државе је да пољопривредна газдинстава површине од 5 ха која граниче са Средоземним морем и имају повољну климу за гајење агрума, маслина (има око пет милиона стабала маслина), такође, у пустињском делу климе где расту палме (који има осам милиона палми различитих врста) обезбеди водом за наводњавање.

У циљу реализације потребна су повећана улагања за око 3,3 милијарде либијских динара, од чега је са 2,1 милијарду либијских динара треба да се кредитира приватни сектор. Улагање 1,2 милијарде либијских динара намењен је за комплетирање инфраструктурних пројеката, поред обнављања поједних пољопривредних пројеката и покушај развоја пољопривреде у пустинјском делу земље. Важно је нагласити да се развија и стратегија очувања и развоја природних ресурса и имплементација програма сузбијања штетних организама у пољопривреди. План је такође био фокусиран на заштиту у сточарству и рад на повећању њихове производње развојем здравствене превентиве код животиња. Затим, спровођењем инфраструктурних пројеката за морски риболов, производњу рибе, аактивирањем улоге проширења и правовремене информације о значају производње хране. Најважније је пружити што боље услуге узгајивачима гајених биљака и домаћих животиња, рибарском сектору по програму и плану развоја пољопривреде, водних ресурса. Сматра се да ће план створити равнотежу животне средине, спречити дезертификацију, спровести пошумљавање, програме њихове заштите, развој паркова, резервата, успостављање зелених појасева у градовима, развој водних ресурса и очувања земљишта.

План се предвиђа израда картографије и бонитетна класификација пољопривредних површина. Овим планом је достигнут, на пример, у региону Западне планине, пошумљеност која је реализована са 5,0 милиона садница у 2006. години, и 5,2 милиона садница у 2015. години са повећањем од милион садница од 2006. године. На три милиона садница 2015. године у региону Јабал Ал-Акхдар, издвајају се значајна новчана средства за развој вегетационог покривача у оквиру овог плана. Влада Либије настоји да омогући успостављање природне равнотеже која

омогућава заустављање пустиње и очувању водених ресурса потребних за развој пољопривредне производње. Планом се предвиђа да се заштити милион хектара пољопривредног земљишта и засеје 55.950 хектара аутпохтоним биљним врстама грмља, и ендемских биљка како би се сачувао генетички бидиврезитет, извршила репродукција врста од економске значајности, којима прети екстинкција током постицања развоја пашњака у Либији. Министарство пољопривде Либије ради на ископавању 249 бунара и одржавању 1125 бунара изграђених у ранијем периоду и одржавању 113 јединица које служе у испаши животиња. Такође изграђене су компензационе бране за прикупљање 230 хиљада кубних метара кишнице за употребу на овом значајном подручју.

Прегледом литературе утврђено је неколико могућих узрока који су развијени у концептуалном оквиру примијењеном на студију пољопривредног случаја. Развој пољопривреде у Либији изабран је као студија случаја због разлога неуспеха у пољопривредној политици, јер омогућава изоловање природних појава са којима је суочен развој пољопривреде, као што су клима, топографија, недостатак падавина за пољопривредну производњу и фокуса усмереног према политичком и економском решењу. Истраживање јасно показује да је развој пољопривреде заустављало више политичких и економских неспоразума, што није добра основа за економски развој Либије.

Главни допринос напредку земље је разумевање како интегрисати привредне делатности и ресурсе, који су идентификовани у концептуалном оквиру заједно како би се створило политичко и економско окружење у којем треба да се развија пољопривредна производња која би дала прехранбену сигурност становништва Либије. У овом опсежном истраживању урађена је анализа који су различити фактори међусобно деловали да проузрокују неуспех у политици пољопривреде Либије. Разумевања процеса, овај пример може да послужи другим земљама које су суочене са потенцијалним ризицима од минералног богатства у интеракцији са политичким системима који стварају климу за широку корупцију и немогућност критичког сагледавања владиних политика.

Значај овог истраживања је у томе што она први пут пружају детаљне информације о томе како показатељи промена утичу на укупну важност развојне политике руралног подручја у Либији. Посебан значај јесте скретање пажње на утицај реформи политике на побољшање развоја пољопривредног сектора. Истраживањем су добијени резултати који се могу применити и у друге земље у развоју, посебно оне у Сјеверној Африци које имају економије врло сличне Либији; такође пружа могућност за спровођење даљих студија о другим унутрашњим и спољним елементима који утичу на пољопривредну продуктивност и развој, посебно у земљама произвођачима нафте у Африци.

Да би се постигли циљеви истарживања, добијени резултати ове докторске дисертације треба да дају неколико смерница, уз уважавање резултат прегледа претходних студија о овој теми и узимање реалног узорка путем огледа. Приступ информацијама је јасан, посебно с обзиром на темеље менаџмента заснованог на аналитичком приступу како би се постигли жељени резултати и предложиле даље препоруке.

Најважније минералне руде у Либији

Либија је земља богата нафтом и природним гасом, једна је од главних земаља извозница енергената у свету и то представља главни извор националног дохотка око 92% прихода, показало је истраживање Либијског нафтног савета. Налазишта су углавном концентрисана у сливовима Сирте, Гхадамис и Мурзук, као и морским пределима смештеним на северозападу Либије и истраживања још увек нису комплетна за друге регионе Либије.

Што се тиче неметалних минералних сировина, ту спадају карбонатне стене (кречњак и доломит), који представљају у делу неминералних сировина богатство ове земље. Неминералне сировине пружају развој диверсификацију индустријског сектора.

Неексплатисане руде метала односе се на руду гвожђа са налазиштима на југу земље. Недавне студије су такође показале да постоје налазишта злата и ретких елемена са налазиштима у Источном Оваинату и уранијумских минерала у западном региону Оваината.

Пољопривредни сектор једно од стратешких подручја којима је либијска влада била усмерена ка

постизању одрживог развоја у земљи, посебно развојном политиком реформе пољопривреде представљене у петогодишњем плану за период 2009/2014. Године. Дата је посебна пољопривреди улога у националној економији за постизање потребне количине произведених пољопривредних производа за прехранбену сигурност и здравствену безбедност хране на тржишту Либије.

План производње хране који је фокусиран на постизање безбедности хране од гајених биљака, домаћих животиња, рибе и очување зељашних, подземних водних, шумских, и морских ресурса. У Министарству пољопривреде и водоснабдевања основана су посебна тела за постизање амбициозних петогодишњих планова за развој сектора пољопривреде и квалификацијама које земља поседује.

Како је сектор пољопривреде и водних ресурса дефинисао план за развој у наредном периоду, ове свеобухватне реформе су фокусиране на комплетирање инфраструктурних пројеката, поред обнављања неких пољопривредних пројеката и бриге о пашњачком земљишту и очувању и развоју ресурса и спровођењу програма сузбијања штетних организама у пољопривреди. Петогодишњи план се такође фокусирао на заштиту сточног фонда и рад на повећању њихове производње развојем здравствене заштите животиња и спровођењем инфраструктурних пројеката за морску рибу, производњу рибе и активирање улоге саветодавне службе за пољопривредне произвођаче. Министарство Пољопривреде и водопривреде планира да постигне еколошку равнотежу, предузима мере против десертификације, спроводи програме пошумљавања, заштитити шуме, оснива нове расаднике, паркове, природне резервате, успостављања зелених појасева у градовима, заштите водених и земљишта ресурса, мапра и класификује пољопривредна земљиште.

Рибарском сектору се такође придаје велика пажња у оквиру петогодишњег плана. Ова улагања углавном имају за циљ успостављање 25 морских риболовних лука у разним областима које граниче са морем, увозом 25 булдожера, градњом 230 рибњака у сланој води, 100 рибњака у слаткој води, поред изградње 45 јединица за складиштење и хлађење морских рибарских производа и 8 фабрика за конзервисање рибе. Циљ Либије је био да кроз петогодишњи план 2009/2014. године модернизује пољопривредни сектор на растућој основи и прати економске, социјалне и научне трансформације које се дешавају на различитим локалним, регионалним и међународним нивоима.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Приходи од нафте главни су извори финансирања за све остале привредне секторе у Либији, укључујући пољопривреду, стога је нагли пад цена нафте почетком деведесетих и осамдесетих година довео до смањења издвајања за развојне фондове на штету пољопривредног сектора. Пољопривреда игра виталну улогу у друштвено-економском развоју Либије. То произилази из чињенице да пољопривредни сектор у Либији запошљава велики број радника и становништву обезбеђује основне прехранбене производе здравствено безбедне хране.

У Либији су (1983 и 2010) извршена два централна модела система руралног уређења. Руралне смернице од (1983 до 1995) биле су средњег временског периода (3 до 5 година), док су оне од (1996 до 2010) биле на годишњем нивоу. Обе стратегије руралног развоја су у сваком случају утицале на побољшање привредне активности покрајинских зона у Либији. Иако је у већем делу средњорочни план допринео побољшању агробизниса. Годишња методологија са становишта доминантног дела имала је бројне потешкоће које су биле препрека напредку у пољопривреди. Хортикултурни приступи у периоду (1983 до 1995) били су ефикаснији од годишњих који су оперативани од периода (1986 до 2007). Адекватни подухвати стручњака утицали су на степен одрживости и ефикасности примене, супротно томе, истраживања показују да досадашњи планови о развоју пољопривредне производње нису били толико ефикасни као што се очекивало напредку појединих региона и задовољавању потреба пољопривредних произвођача. Очекивани резултати који су постигнути јесте заустављање погоршавајуће ситуације до које су достигле резерве подземне воде у приобалним подручјима, пружајући прилику да се делимично надокнади део воде изгубљене током њених година исцрпљивања, зауставивши погоршање квалитета воде и заустави улаз морске воде у обалне бунаре подземне воде.

Обрађивање и обнављање великих површина земљишта која су занемарена због недостатка воде за експлоатацију и наводњавање речне воде за развој пољопривреде:

- Обнављање плодности тренутно експлоатисаних пољопривредних земљишта која су постала засићена солима као резултат уласка морске воде у акумулацију подземних вода на тим подручјима.
- Постићи највећи степен пољопривредне производње у основним прехранбеним намирницама као што су житарице и месо.
- Отварати индустрију у областима које имају директно користи пројеката водених ресурса.
- Дати подстицајне мере становништву руралних подручја да остану у овим областима и не мигрирају у град.
- Допринос подизању животног стандарда либијског становништва уопште и постизању свеобухватног развоја.

Упркос погоршању глобалне водене кризе која је превазишла границе и суверенитет земаља свету прети жеђ и глад. Посебно упозоравају на глобални дефицит воде извештаји научних студија међународних организација специјализованих за воду које имају дугу традицију рада.

Доприноси овог истраживања могу се посматрати из неколико различитих аспекта:

Прво, ово истраживање је идентификовало да су природа и ефикасност пољопривредних политика важан фактор у развоју овог привредног сектора. Истраживање се слаже да пољопривредна политика која је усвојена има значајан утицај у обликовању улоге пољопривреде у широј економији.

Истраживање је такође нагласило утицај нестабилности цена нафте и приступ формулисања и спровођења пољопривредне политике у Либији.

Супротно ономе што се у литератури спомиње о налазиштима нафтних ресурса и холандској болести, извоз нафте у Либији различито је утицало на њене привредне секторе. Истраживање је показало да холандска болест може негативно утицати на остале секторе економије, али донедавно у Либији ти сектори нису имали такве ефекте. Нова налазишта нафте има позитиван утицај на развој пољопривреде. Међутим, пресудан утицај на расподелу средстава из нафтне индустрије у пољопривреде имала је политика.

Истраживање пружа разумне промене пољопривредне политике у развоју овог важног привредног сектора у Либији и пружа нове развојне перспективе развоја у земљама богатим нафтом.

Тренутно постоји мањак литературе на арапском и енглеском језику о утицају либијске пољопривредне политике и ова истраживања премошћује део ове празнине. Циљ истраживања утицаја политике на развој пољопривреде и како утиче на развој привредних сектора. Истраживање се темељи на познавању пољопривредне политике у Либији и њиховом значају и доприноси у повећању усредсређености на питања која се односе на формулисање и спровођење политике и њихове ефекте на пољопривреду у Либији. Истраживање развија је информативни научни преглед на промену пољопривредне политике и развој пољопривреде у Либији и подиже свест о техничким изазовима са којима се пољопривредници суочавају у погледу формулисања и спровођења пољопривредне политике.

Истраживање у овој докторској дисертацији такође пружају комплетну студију утицајних фактора који се односе на важност политике на пољопривредне резултате. У истраживању је употребљен иновативан приступ за прикупљање информација из докумената о политици, узорка пољопривредних произвођача и креатора политике. Такав приступ даје иновативан приступ истраживању ефеката промене пољопривредне политике на развој овог важног привредног сектора у Либији. Докторанд је прикупио податке користећи три различите методе (интервјуи, упитници и анализа докумената). Анализа докумената омогућила је разумевање историјског развоја пољопривредне политике и проблема насталих утицајем промене пољопривредне политике на пољопривредне перформансе.

У поређењу са другим студијама пољопривреде у Либији, триангулација података у овом истраживању представља иновативни приступ који се у либијском контексту ослања на прикупљање информација из више извора и током два различита периода (1983-1995 и 1996-2007 године). Поред тога, ова студија може се сматрати првим покушајем употребе приступа анализи заинтересованих страна као начина идентификовања утицаја пољопривредних политика у Либији.

Главна вредност овог истраживања је у томе што први пут пружа детаљно разумевање како промене политика утичу на перформансе пољопривредног сектора у Либији. То је постигнуто скретањем пажње на разматрање утицаја промена политике на развој пољопривредног сектора. Истраживање генерише резултате који се могу пренети у друге земље у развоју, посебно оне у Северној Африци, са економијама сличним Либији. Пружа податке и анализу за даља истраживања других унутрашњих и екстерних фактора и њихових могућих утицаја и импликација на политику и развој пољопривреде, посебно у афричким земљама које производе нафту.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања су приказани логичким редом, јасно протумачени и представљени, тако да су разумљиви научно - стручној и широј јавности.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:	
1.	Да ли је докторска дисертација/докторски уметнички пројекат написан у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА
2.	Да ли докторска дисертација/докторски уметнички пројекат садржи све битне елементе ДА
3.	По чему је докторска дисертација/докторски уметнички пројекат оригиналан допринос науци, односно уметности
Докторска дисертација је оправдана на основу великог значаја истраживање које повећава разумевање промене пољопривредне политике и развоја пољопривреде у Либији и пружа нове перспективе развоја пољопривреде у земљама богатим нафтом. Тренутно постоји мањак литературе на арапском и енглеском језику о утицају либијске пољопривредне политике и ова истраживања премашује део ове празнине. То се чини испитивањем пољопривредних политика и односно како оне утичу на перформансе сектора. Истраживање се темељи на знању о пољопривредним политикама у Либији и њиховом значају и на тај начин доприноси повећању усредсређености на питања која се односе на формулисање и спровођење политике и њихове ефекте на пољопривреду у Либији. Истраживање развија информативни научни преглед, на промену пољопривредне политике и развој пољопривреде у Либији и подиже свест о техничким изазовима са којима се пољопривредници суочавају у погледу формулисања и спровођења пољопривредне политике. Истраживање у овој докторској дисертацији такође пружа комплетну студију важних фактора који се односе на утицај политике на пољопривредне перформансе. У истраживању је употребљен иновативан приступ за прикупљање информација из докумената о политици, узорка пољопривредних произвођача и креатора политике. Такав приступ даје иновативан приступ истраживању ефеката промене пољопривредне политике на развој овог важног привредног сектора у Либији. Докторанд је прикупио податке користећи три различите методе (интервјуи, упитници и анализа докумената). Анализа докумената омогућила је разумевање историјског развоја пољопривредне политике и проблема насталих утицајем промене пољопривредне политике на пољопривредне перформансе. У поређењу са другим студијама пољопривреде у Либији, триангулација података у овом истраживању представља иновативни приступ који се у либијском контексту ослања на прикупљање информација из више извора и током два различита периода (1983-1995 и 1996-2007 године). Поред тога, ова студија може се сматрати првим покушајем употребе приступа анализи заинтересованих страна као начина идентификовања утицаја пољопривредних политика у Либији. Главна вредност овог истраживања је у томе што први пут пружа детаљно разумевање како промене политика утичу на перформансе пољопривредног сектора у Либији. То је постигнуто скретањем пажње на разматрање утицаја промена политике на развој пољопривредног сектора. Истраживање генерише резултате који се могу пренети у друге земље у развоју, посебно оне у Северној Африци, са економијама сличним Либији. Пружа податке и анализу за даља истраживања других унутрашњих и екстерних фактора и њихових могућих утицаја и импликација на политику и развој пољопривреде, посебно у афричким земљама које производе нафту.	
4.	Недостаци докторске дисертације/докторског уметничког пројекта и њихов утицај на резултат истраживања Нема недостака у докторској дисертацији
IX ПРЕДЛОГ:	
На основу укупне оцене докторске дисертације/докторског уметничког пројекта, комисија предлаже:	
Да се докторска дисертација под насловом: “Управљање природним ресурсима у функцији система пољопривредне производње“ прихвати, а кандидату Mansour Mohamed Mansour Kaarud одобри одбрана.	
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ	

Доц. др Радивој Продановић – Председник комисије

Проф. др Денис Кучевић – Ментор

Проф. др Јелена Бошковић - Ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.